

- за умиранията, свързани с алкохол - 20:1;
- за травмите и отравянията - 50:1.

Тъй като това изследване е извършено върху население, различно от българското, може да се предположи, че посочените съотношения едва ли ще бъдат същите и за нашето население, но няма основания да се очаква, че главните рискови фактори, формиращи свръхсмъртността, ще бъдат коренно различни.

По третия въпрос: у нас смъртността на мъжете нараства. Расте и мъжката свръхсмъртност. Практиката на напредналите страни показва по категоричен начин, че и двете тенденции могат да бъдат спрени и обърнати в обратно направление, когато на първичната профилактика на хроничните болести и травмите се посветят и държавната политика, и обществената активност, и всеки човек, а целите на демографската политика не се свеждат само до насърчаване на раждаемостта. Примери са показани в табл. 1. Има и много други, но правилността на концепцията за първичната профилактика като единствен път към подобряване на демографското състояние на популациите вече не се нуждае от доказателства. Това се отнася и за свръхсмъртността на мъжете.

Заключение. Успоредно с покачването на смъртността на мъжете през последните тридесет и пет години нараства и свръхсмъртността им спрямо жените. Този еднопосочен и непрекъснат процес се дължи главно на новообразувания, болести на сърдечносъдовата, дихателната и храносмилателната система и на злополуки. Факторите, водещи до това повишение, са главно от поведенчески характер и подлежат на повлияване в благоприятна посока при съвместни усилия на държавата, обществото и личността.

Приета за печат на 30. 11. 1995 г.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Големанов, Н. (1988). Нозология на смъртността при мъжете в активна възраст (докторска дисертация). С. 118 стр.

Големанов, Н. (1996). Смъртността на жените в България. С., Академично издателство „Марин Дринов“ (под печат).

Кондова, Н., Сл. Чолаков (1995). Палеодемографията - възможност за реконструкция на демографските процеси в средновековна България. Население No 1-2, с. 68-79.

Международна класификация на болестите (1979). С., Медицина и физкултура, т. I, 697 стр.